

Zoenen en zegenen

Zoeken wat verloren ging – genezen wat gebroken is

Rob van Essen

Narratio

In dankbaarheid opgedragen aan de nagedachtenis van ds. Pieter C. van Leeuwen, oprichter van de Nederlandse Lucasorde en vele jaren secretaris van de Hervormde Raad voor Kerk en Ziekenzorg. Zijn volhardende inzet voor een kerkelijke dienst der genezing heeft mij geïnspireerd.

ISBN: 978 90 5263 6863

NUR: 707

foto omslag: Hans van Eerbeek

© 2017 theologische uitgeverij Narratio,

Postbus 1006, 4200 CA Gorinchem.

tel. 0183 62 81 88 e-mail: info@narratio.nl

Actuele informatie is te vinden op www.narratio.nl

Onze uitgaven zijn ook te koop via de boekhandel en www.kerkboek.nl (ook in België).

Niets uit deze uitgave mag verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm, digitale bestandskopie, luisterboek, Digi-boek, Internet-PDF of op welke andere wijze dan ook, behoudens voor eigen gebruik, zonder de voorafgaande toestemming van de uitgever c.q. de auteur. Citaten tot maximaal vier regels zijn toegestaan, grotere citaten vallen onder het overnamerecht waarvoor toestemming is vereist, tenzij gedaan in het kader van een recensie.

Inhoud

Woord vooraf	5
Rob van Essen en de Lucasorde	
1. God is een heemeester	8
2. Fragmenten geluk dankzij de Wal	12
Handtastelijk heil	
3. Zoenen en zegenen	16
4. Ziekenzalving - Gods helende omhelzing	29
5. De handtastelijkheid van het heil	35
6. Rituelen herontdekt	39
Theologie en genezing	
7. Genezen is kerkenwerk	45
8. Bijbel en traditie en de 'dienst der genezing' nu	55
9. Het heil is handtastelijk	61
10. De gave van barmhartigheid	64
11. Pleidooi voor een bevrijdende theologie	66
Bijbelse doorkijkjes	
12. Thora voor onderweg	82
13. Het 'volle' evangelie van Marcus	92
14. Parelvisser	95
15. Genezing op het spoor	98
Gebed en aanvechting	
16. Het brood is duur, het lichaam zwaar - Over het gebed	103
17. Hoe antwoordt God? - De antwoorden voorbij	106
18. Zaterdag 10 april Marcus 15:43	111
19. De Passie van Pasen	115
Innerlijke genezing	
20. Innerlijke genezing	118
Heel de samenleving	
21. Genezing voor de samenleving	125
22. Het is al bezig	136
23. Heel de schepping – nu!	141
24. Schuld en schaamte in Elmina	147

Woord vooraf

Ruimte voor verwondering	
25. Over wonderen gesproken	149
26. Een wonder boven wonder?	156
Bevrijden of niet?	
27. De dienst der bevrijding	163
28. Bevrijdingspastoraat zonder kramp	175
29. Een demonisch universum	178
30. Yoga in de kerk?	180
31. Tegennatuurlijk?	182
Pastoraal nabij	
32. Samen de dood onder ogen zien	185
33. Zorg voor het einde	187
34. Weg van Bavink	192
Cursus: Bevrijding, Genezing, Vernieuwing	
35. Verlangen naar een aantrekkelijke kerk	198
36. Geen eenzaam avontuur	205
37. Mensen mogen vrijheid proeven	212
Internationale Conferenties Lucasorde	
38. Een feest in Washington	218
39. Beschermengel in Melbourne	221
40. De conferentie in Swanwick	225
41. Nog even over Kelowna	227
42. Overgangskerken kijken naar buiten	229
43. IN – DRUK - Beter worden	231
Pioniers en spraakmakers	
44. Stroethoff: evangelist in hart en nieren	233
45. Karel kraan - een rode charismaticus	235
46. De bevrijdingstheologie van Wim van Dam	245
47. Heil maakt heel	260
48. Pieter Cornelis van Leeuwen	264
49. Gelijkgezind is niet gezond	266
50. Een kakelbonte gebedsgenezer	274
Het geloof behouden	
51. Niets zo gezond als een theologie van het lijden	277
52. Zestig jaar kerkelijke dienst der genezing	287
53. Bij Jezus in de buurt	300
Gebed en genezing	304
Persoonsregister	307

De kerkelijke dienst der genezing – het bidden met en voor zieken – vindt in het bijbels getuigenis een stevige basis. Hij gaat terug op de opdracht tot genezing die Jezus zijn leerlingen gaf, een opdracht die onverbreekbaar gelieerd is aan de opdracht het evangelie te verkondigen. Beide vinden hun achtergrond in het revolutionaire nieuws dat met de komst van Jezus van Nazaret Gods langbeloofde koninkrijk voor de deur is komen te staan: met woorden wordt geproclameerd dat diens rijk van vergeving, heling, gerechtigheid en vrede op aanbreeken staat, in tekens van genezing en bevrijding wordt zichtbaar gemaakt wat de realisatie van Gods heerschappij concreet betekent.

Met de opdracht tot verkondiging heeft de kerk zelden moeite gehad, met de opdracht tot genezing des te meer. Verschillende factoren – een eenzijdige devotieconcentratie op het lijden van Christus, het berustend aanvaarden van ziekte als voortkomend uit de soevereine wil van God, het hanteren van een rationeel-empirisch wereldbeeld dat geen ruimte laat voor een wonderlijk ingrijpen van Godswege – hebben ertoe bijgedragen dat de opdracht tot genezing op den duur niet meer werd gehoord en het bidden om genezing voor lange tijd naar de zijlijn van het kerkelijk handelen verdween.

Intussen is de belangstelling voor de dienst der genezing in ons land groeiende, niet alleen in pentecostale en charismatische kringen, maar ook in de gevestigde kerken. De hernieuwde aandacht voor de dienst der genezing, die aan het begin van de 20^e eeuw in Amerika (met het ontstaan van de Pinksterbeweging) en Engeland (met het teruggrijpen naar een eerdere traditie van ziekenzalving in de Anglicaanse Kerk) ontstond, wordt ook in ons land merkbaar, getuige diverse initiatieven waarin gebed voor de zieken, handoplegging en/of zalving een rol spelen. Dat de dienst der genezing een plaats in ons kerkelijk leven zou krijgen, is sinds jaar en dag de wens van de Nederlandse Lucasorde, die zich inzet voor een volwaardig functioneren van de dienst der genezing in de christelijke gemeente, en waarvan de schrijver van dit boek zevenendertig jaar lang *chaplain* is geweest.

Nu is een hernieuwde belangstelling voor de dienst der genezing niet zonder risico. Deze dienst, die het heil van mensen beoogt, kan door een eenzijdige theologie of een onzorgvuldig handelen zomaar in zijn tegendeel verkeren. Wie uit het oog verliest dat de tekens van Gods koninkrijk hier en nu nog slechts een voorlopig karakter hebben en vooruitwijzen naar de volkomen verlossing die ons nog te wachten staat, kan bij zieken

verwachtingen wekken die uiteindelijk niet kunnen worden waargemaakt. En wie de positieve werking van het geloof en de blokkerende van het ongelooft die we in sommige nieuwtestamentische genezingsverhalen tegenkomen, tot een algemeen sjabloon voor de dienst der genezing maakt, kan zieken die niet genezen worden gemakkelijk beschuldigen van ongelooft en opzadelen met gevoelens van tekortkoming en schuld. En wie – om uit een veelheid aan mogelijke ontsporingen nog een derde en laatste te noemen – de werkelijkheid beschouwt als doordrongen van demonische activiteit, kan de lijdende medemens zomaar schaden met onverantwoorde exorcistische woorden en handelingen.

De dienst der genezing vraagt om een weldoordachte theologie, niet alleen van genezing maar ook van (blijvend) lijden, voorts een goed voorbereid en zorgvuldig afgehecht handelen waarin de onvoorwaardelijke liefde voor de zieke – ook de zieke die niet geneest – centraal staat, en ten slotte een onbevooroordeelde openheid voor, en waar mogelijk samenwerking met, het werk van de reguliere geneeskunde.

Het zijn deze en soortgelijke kwaliteiten van een verantwoorde dienst der genezing die zijn terug te vinden in de pennevruchten van Rob van Essen. Nu hij zijn functie van *chaplain* van de Nederlandse Lucasorde neerlegt, komt met dit boek een verzameling artikelen, lezingen en andersoortige bijdragen van zijn hand op de markt, waarin hij op een veelkleurige, boeiende en dikwijls persoonlijke manier de lezers bij de hand neemt om hen deelgenoot te maken van talrijke aspecten van de dienst der genezing die hij in zijn decennialange ervaring met deze dienst tegenkwam.

De auteur is verwachtingsvol, maar tegelijk 'de antwoorden voorbij' – het lijden en de onbeantwoorde vragen die het lijden op kan roepen, zijn ook hem persoonlijk niet bespaard gebleven. Hij wordt gedreven door een evangelische spiritualiteit, maar is wars van drammerij of fundamentalistische benauwdheid – homoseksualiteit bijvoorbeeld is voor hem geen kwaal die genezen moet worden. Hij heeft oog voor de lichamelijke en de innerlijke nood van het individu, maar verliest als missiologisch geschoold theoloog de samenleving nooit uit het oog – ook zij is het object van Gods liefde en zijn helend handelen. Hij erkent de mogelijkheden (en de beperkingen) van de dienst der genezing, maar geeft ook aandacht aan een eigentijds verstaan van de macht van het kwaad en de incidentele noodzaak daarvan op pastoraal verantwoorde wijze in de 'dienst der bevrijding' losgemaakt te worden.

Ik beveel dit boek van harte bij de lezer aan. Wie wil kennismaken met de dienst der genezing of zich er verder in wil verdiepen, vindt hier, niet zelden naar aanleiding van memorabele momenten uit het (recente) verleden, gevarieerde en interessante stof tot nadenken.

De auteur feliciteer ik van harte met het feit dat hij de Nederlandse Lucasorde zo lang als voorman heeft willen en mogen dienen. Ik wens hem zegen toe op zijn verdere levensweg, een weg waarop de dienst der genezing stellig een rol zal blijven spelen.

Dr. Harmen U. de Vries

auteur van *Om heil en genezing te vinden* en *Bid tot de Heer, geef plaats aan de arts*,
voorzitter redactie theologisch tijdschrift *Geestkracht*.

1. God is een heemeester

interview met Rob van Essen

In de herfst van 2007 publiceerden de Charismatische Werkgemeenschap Nederland en de Nederlandse Lucasorde een gezamenlijke verklaring over gebed en genezing. In deze verklaring pleiten Werkgemeenschap en Lucasorde voor de 'dienst der genezing', maar wijzen ze ook op grenzen en risico's.¹ Naar aanleiding van deze verklaring spreken we met de voorzitter van de Lucasorde, ds. Rob van Essen (*1947). Van Essen is predikant van de Laakkapel te Den Haag en werkte eerder als predikant in Utrecht, Amsterdam en Den Haag- Loosduinen. De Lucasorde is een oecumenische groep gelovigen die 'de bijbelse boodschap van de genezing uitdraagt en in de praktijk brengt'. In Nederland bestaat de orde sinds 1953. Ze heeft ongeveer 50 leden.

'In de kerk is een groeiende belangstelling voor het thema gebed en genezing. Ik zie daarvoor ten minste drie oorzaken. Er is behoefte aan spiritualiteit, we worden ons weer bewust van het belang van rituelen en er is een behoefte bij de kerkleiding om in geseculariseerde tijden de harten van de mensen te bereiken.² Is de wens om mensen te bereiken een legitieme reden om de dienst der genezing te bevorderen? Je kunt niet weglopen uit de cultuur die je omgeeft. Van de week fietste ik in de buurt van mijn woonplaats Delft langs een voormalige katholieke kerk. Het gebouw is onlangs prachtig verbouwd tot een cultureel centrum. Ze organiseren daar concerten, maar het programma zit ook boordevol New Age-activiteiten als *aura healing* en dergelijke. Dat zit in de lucht. In de jaren '70 was het klimaat totaal anders. Ik vind de behoefte van de huidige cultuur niet het sterkste argument om aandacht te vragen voor de dienst der genezing. Het is ook niet mijn diepste motief. Ik ben hier al veertig jaar mee bezig en pas nu heb ik het tij een beetje mee. En als de belangstelling over is, ben ik weer tegendraads.'

Het geleefde leven

'Uit de tijd dat ik werkte in de Indische buurt in Amsterdam weet ik dat de kerk zich niet verdiept in wat er onder gewone mensen leeft. Met Nico ter Linden heb ik pleidooien gevoerd voor het volksgeloof. In die tijd was Arie Spijkerboer mijn mentor. Als ik dan zei dat het in de kerk gezelliger moest worden, zei hij: in het Nieuwe Testament komt het woord gezelligheid niet voor. Nou, dat is jammer voor het Nieuwe Testament, dacht ik dan. We moeten ons niet aan de cultuur uitleveren, maar als we geen rekening houden met wat er in de harten van de mensen leeft, verliezen

we het van de Zijlstra's en de Maasbachen, de mensen die wel kritiekloos bij de cultuur aanhaken. Daarom heb ik ook ja gezegd toen men mij vroeg om een artikel over gebedsgenezing bij te dragen aan het boek *Geneeswijzen in Nederland*.³ Ik vind gebedsgenezing een ongelukkige term, maar dit boek staat in de bibliotheek van bijna elke huisarts, laat er over dit onderwerp dan iets verstandigs in staan. Uiteraard is de dienst der genezing meer dan een alternatieve geneeswijze. Maar de kerk moet zich ook realiseren dat ze sociologisch gezien een van de vele aanbieders is op de markt van welzijn en geluk. Wij zijn een verschijnsel aan de rand. We moeten ons dus op de markt begeven, maar niet met simplificaties en slogans. Dat is een lastige spanning.'

'Er zijn sociologische en strategische motieven voor de kerk om zich met genezing en heling bezig te houden. Maar dat is niet het voornaamste. Ik heb met name in het pastoraat ervaren dat het geleefde leven vaak de grenzen van de dogmatiek en de theologie overschrijdt. Zo had ik ooit contact met een vrouw wier zoon zich van het leven had beroofd. Dat was een enorm zware slag voor haar. Op een keer vertelde deze vrouw mij dat ze iets wonderlijks had meegemaakt. Ze had een licht gezien. Jezus was op de rand van haar bed komen zitten en had haar gezegd: "Alles is goed met hem". Wat zeg je dan als pastor? Ik vind dat Kees van der Kooi het goed verwoordde in zijn lezing op 18 april:⁴ de theologie moet helpen de werkelijkheid te begrijpen. Ze is niet langer de omvattende theorie die de werkelijkheid de maat neemt.'

Proeven van de toekomst

'De grote vraag waar het in de dienst der genezing om gaat is: *betekent* God iets? *Waar* is Hij te vinden? *Wat doet het ertoe* dat Hij er is? Ik preek zelden meer over verzoening of vergeving, terwijl dat in onze Westerse kerk het hart van de boodschap is. Waarom niet? Omdat onze cultuur is verschoven. Vergeven is Gods beroep geworden. Het zegt niets meer. Mensen die jarenlang orthodoxe of barthiaanse preken hebben gehoord komen, als ze in de klem raken, toch weer met oude godsbeelden voor de dag: God als een kweller, God als het lot. Het begrip genezing vertelt meer over God. Natuurlijk is dit begrip met name in Nederland sterk gemedicaliseerd, reden waarom ik liever over heling dan over genezing praat, maar iedere medicus of verpleegkundige kan onderschrijven dat bij genezing meer komt kijken dan alleen een succesvolle medische behandeling. Elke medische ingreep roept zinvragen op. *To heal is more than to cure*. Ik zie het zo, dat de kerk een eigen visie op genezing heeft, waarin artsen, verpleegkundigen en pastores bondgenoten zijn. Het gaat erom dat mensen in de ruimte worden gezet. Vergeving maakt deel uit van die visie, maar ook de bestrijding van armoede en de zorg voor de heilheid van de schepping. Daar zit ook de spanning met mensen als Jan Zijlstra [voorganger Levensstroomgemeente te Leiderdorp, red.] en

het *Evangelisch Werkverband*. Zij willen dat mensen Jezus leren kennen en zich bekeren. Genezing is een bewijs dat God er is en daarmee houdt het op. Voor mij is genezing een weg waarop mensen lichamelijk, maar ook innerlijk en in relatie tot andere mensen proeven van de toekomstige eeuw, om het met Hebreëen te zeggen. De volkomen genezing zal pas dan gerealiseerd zijn.'

Lijden en genezen

'Wie met heling bezig is, kan niet om het lijden heen. Toch is dat voor veel mensen uit evangelische hoek een blinde vlek. Iemand als Ouweneel heeft goede dingen over gebed en genezing geschreven, maar als genezing uitblijft, wijt hij dat toch weer aan gebrek aan geloof van de zieke of zijn omgeving. Heling kan genezing inhouden, maar ook het leren omgaan met lijden. De traditie, die lijden ziet als straf of leerschool, weet te veel over het lijden. Ze staat heling vaak in de weg. Je moet van het idee af dat God je laat lijden. God laat je het lijden hoogstens kiezen in de navolging. Ik heb veel geleerd van Dick Stap, die aandacht vraagt voor de waardigheid van de patiënt.⁵ "Bidden om genezing kan zonde zijn," zegt hij. Dat is waar. Het lijden mag niet te snel weggeduwd worden. Bij Luther en trouwens ook bij Henri Nouwen vind je de gedachte dat het lijden van de één helend is voor de ander. Jezus, de lijdende knecht, is natuurlijk hét voorbeeld. Nouwen noemt hem *the wounded healer*. Ik ervaar dat zelf ook zo. In 2005 verloor ik mijn vrouw en sindsdien lijkt het of mensen meer tegen mij durven vertellen. Ik heb immers ook iets meegemaakt. Nee, dit moet je niet weer tot een systeem maken. Het is opnieuw een ervaring die door de theologie zeggingskracht krijgt. Ik vraag dus aandacht voor het lijden, maar ik wil daarmee geen afbreuk doen aan het verlangen naar genezing dat vrijwel iedere zieke kent. Iemand die kanker heeft wil genezen, dat haal je de koekoek! Ik ben zelf ooit zo ziek geweest dat ik dood wilde. Ik ben nog dankbaar dat een vriend van mij me toen een kaart stuurde met een spreuk van David Ben-Goerion erop: 'Wie niet in wonderen gelooft, is geen realist'. Nee, de medische wetenschap is een grote zegen, ook al is ze hier en daar verworpen tot een maakbaarheidscultus.'

Een rijkere taak

'Als Lucasorde waren we erg blij toen een orde voor ziekenzalving werd opgenomen in het *Dienstboek*. Maar er moet meer gebeuren, al was het maar om het gesprek met allochtone kerken aan te kunnen gaan, die heling immers als de kern van hun boodschap beschouwen. Wij pleiten er daarom voor dat de diverse theologische opleidingen werk maken van pastorale en systematische bezinning op dit onderwerp. Ook is praktische training in zegening, zalving en handoplegging nodig. We zijn er nog niet.

Ik herinner me met welke argwaan indertijd op het Amsterdamse ministerie van predikanten werd geluisterd naar een Engelse *chaplain* die iets over *healing* kwam vertellen. 'Werk het ook?' vroeg iemand. De Engelsman had een superieur antwoord: 'U legt elke zondag de mensen de handen op om ze de zegen te geven. Gaat u dan bij de deur staan om te vragen of het gewerkt heeft?' Of de pastor een soort therapeut moet worden met een eigen expertise binnen de medische wereld, zoals Harmen de Vries voorstelt,⁶ weet ik niet. Ik weet wel dat van de pastor iets wordt verwacht. Hij heeft de opdracht om Christus te volgen in diens contact met mensen. Je kunt van Jan Zijlstra en Jomanda zeggen wat je wilt, maar zij presenteren de kerk en de medische wetenschap een onbetaalde rekening. Er gebeuren daar dingen die we niet verklaren kunnen en mensen ervaren daar empathie, dieper dan elders. Ik vind de context waarin die dingen gebeuren niet gezond. Het is te massaal, er is geen nazorg en er is nauwelijks plaats voor het lijden, maar dat de pastor een rijkere taak heeft dan hij nu beseft, staat voor mij als een paal boven water.'

Machteld de Mik en Udo Doedens

Noten:

1. Zie www.lucasorde.nl – als bijlage afgedrukt.
2. Zie 'The mystery of suffering in the life of the believer' op www.robertvanessen.nl.
3. Paul van Dijk, *Geneeswijzen in Nederland*, compendium van alternatieve geneeswijzen, Ankh- Hermes, Deventer 2003.
4. Zie Van der Kooi's artikel in dit nummer.
5. Dick Stap, *Ziek zijn en God*. Een spiritualiteit van het niet meer beter worden, Lannoo, Tiel 2005.
6. Harmen de Vries, *Om heil en genezing te vinden*, de dienst der genezing en zijn plaats in instellingen van gezondheidszorg, Kok, Kampen 2006.

Jan Zijlstra (blz. 9) is inmiddels niet meer aan *Levensstroom gemeente verbonden*, maar aan 'Wings of healing'.

Bron:

In de Waagschaal, 7 juni 2008. Thema nummer Dienst der Genezing.

2. Fragmenten geluk dankzij de Wal

Als mijn kleinkinderen op visite komen, dan wordt de speelgoedkist te voorschijn gehaald en omgekeerd. Heel mijn leven ligt dan op de tegels in de hal: indianen en cowboys waar ik als kind mee speelde, ruimtelego dat onze jongste zoon zo vurig begeerde, barbie poppen die nog door onze dochters vertroeteld zijn. Op een rommelmarkt zou ik er niet over piekeren dit rommeltje aan te schaffen, maar in de handen van mijn kleinkinderen is het een kostbaar archief van gelukkige herinneringen. Het verzoek iets voor het jubileum van OZ100 (missionaire leefgemeenschap in hartje Amsterdam) te schrijven zorgde ook voor een leeggekieperde kist aan goede herinneringen. Ik houd enkele fragmenten tegen het licht.

Ds van Kooten en ds Boiten

Mijn oudste herinnering gaat terug tot op ds Pook van Kooten, die eind jaren zestig wel voorging in de Bethelkerk in Amsterdam-Noord. Met ons jonge gezin hoorde ik bij die wijkgemeente en mocht graag naar deze predikant luisteren, die soms vertelde over OZ100 of over een gesprek op de pont over het IJ, op weg naar onze kerk.

De volgende herinnering moet ergens in 1970 te dateren zijn. Het was in de Willemsstraat, waar ik teamleider was van het 'Servicecentrum' voor verslaafden (Tot Heil des Volks). Rolf Boiten kwam een verslaafde jonge man brengen, die in de gracht gesprongen was. Ik herinner mij nog dat hij zei: 'In de bijbel staat dat Jezus aan de deur staat en klopt. Maar in jouw geval heeft Hij nu de deur ingetrapt! Laat deze kans niet voorbijgaan'. Hoe het met die jongen afgelopen is weet ik niet, maar ik was zeer onder de indruk van die dominee, die zich in keurig beschaafd Nederlands zo rondborstig uitdrukte.

Broeder Piet

'Wat Satan werkelijk wil is niet een goddeloze politieke situatie, maar een religieuze situatie. Satan is dol op religie, dat is ook de reden waarom hij op zondag bepaalde kerken binnenkomt'. (Citaat uit De planeet die aarde heette.... Uitg. Luitingh, Laren 1972. p. 129) Toen was er die vergadering in de kapel van de Pinkstergemeente aan de Stadionweg, waar evangelische mensen bij elkaar zaten om na te denken over de nazorg bij de film 'De Exorcist' die in Amsterdam ging draaien (1973). Uit dit initiatief kwam trouwens een telefo-

Piet Lindner tijdens Lucasordeconferentie in 2002

nische hulpdienst voort die vele jaren met zegen heeft gefunctioneerd. Op die bijeenkomst ontmoette ik voor het eerst broeder Piet (Lindner). Hij bewoog zich gemakkelijk in dit toen nog redelijk antipapistische gezelschap en verklaarde blijmoedig dat hij 'van het houtje' was. Deze ontmoeting is bepalend geweest voor mijn leven. Door de vriendschap die er daarna tussen ons ontstond, ben ik zelf gaan zien hoe belangrijk de oecumene is en kreeg ik oog voor de kracht van de liturgie en de sacramenten.

Dienst der genezing

Korte tijd later (1973) gaf ds J.H. Karelse een cursus over de dienst der genezing in het wijkgebouw van de Herv. Gemeente Watergraafsmeer. Dat resulteerde in een werkgroepje dat de dienst der genezing in Amsterdam een plek wilde geven. Piet en ik waren de voortrekkers, gesteund door Geert Liebe (baptistenpredikant), Dick Voordewind (Voorganger Stadionweg) en Gerrit Goslinga (Geref. Predikant). Alle Amsterdamse predikanten werden door ons uitgenodigd om op OZ100 een informatie-avond bij te wonen, waar dr. Karel Kraan vertelde hoe hij in Engeland met de 'ministry of healing' in contact was gekomen. Uit dit initief kwamen maandelijkse voorbedediensten in het wijkgebouw van de Elthetokerk voort, die onafgebroken van 1974 tot 1991 gehouden zijn. Broeder Piet en OZ100 zijn voor mij heel belangrijk geweest in mijn visie op de dienst der genezing. Ook mijn keuze voor het pastoraat in de grote stad is rechtstreeks terug te voeren op de inspiratie die ik op OZ100 op deed. In de jaren die volgden ben ik ook regelmatig met broeder Piet op stap geweest, als er werd gevraagd om ziekenzalving, exorcisme of het inwijden van een woning. Piet kon daarbij putten uit een rijk katholiek 'assortiment', wat voor mij als evangelisch protestant af en toe wel even wennen was.

Elthetokerk en Abdij

Dankzij Piet kwam ik ook in contact met de abdij in Egmond, waar ik met de kerkeraad van de Elthetokerk (in 1977 werd ik daar de pastor) enkele keren op retraite ging. De liturgie op OZ100 en in de abdij had ook invloed op de eredienst in Oost. Er kwam een Paaskaars en een avondmaalsliturgie die Anglicaans van opzet was. Toen ik in 1978 predikant werd, wilde de gemeente dat ik een toga zou gaan dragen. Vanuit mijn laagkerkelijke achtergrond, had ik het daar niet zo op. Zo'n somber, zwart gewaad! Toen dacht ik: 'Waarom niet een witte albe, net als ds Boiten? En zo komt het dat ik sindsdien in het witte kleding de gemeente voorga in de lofprijzing en de gebeden. Dankzij Oude Zijds 100 kregen wij waardevolle vrijwilligers, zoals Folly Hemrica (nu justitiepredikant) en Karel en Yvette van Boven-Kuipers, die jaren als ons kostersechtpaar gefunctioneerd hebben.

En Eltheto leverde weer vrijwilligers voor de kajuit en de receptie van de Kruispost.

In mijn tijd als voorganger in Oost werd ook de 'Jorisbende' geboren, volgens mij een idee van de huisarts Tjerk Tjerkstra. Hij bracht Rolf Boiten, Piet Lindner, Floyd McClung (Jeugd met een Opdracht) en mij bij elkaar in een wonderlijk verbond van gebed en bezinning. We baden samen in de kapel en gingen daarna met elkaar in gesprek over de betekenis van het geloof voor onze situatie.

Bijzondere herinneringen

Nog wat rommelend door de legoblokjes herinnering zie ik de ramen van *Chagall* in de kerk van Mainz, die ik met Piet tijdens een midweek bezocht. En daar is *de ikonenwand* in de kapel van St Joris, het voormalige sextheater, die laat zien hoe oecumene niet een kleurloos compromis hoeft te zijn, maar plaats geven aan wat voor de ander heilig is. (Sindsdien heb ik wat met Chagall en ikonen). Talloze groepen heb ik mee genomen naar de kapel, om ze te laten zien dat kinderdoop en mondigen doop elkaar niet uitsluiten, maar aanvullen. Ik ben in veel vieringen voorgegaan op dinsdagavond, maar heb ook enkele keren een huwelijk gesloten of een doop gevierd in de kapel. Ons twaalf en een halfjarig huwelijk (1980) vierden we met de kinderen in 'De Bruiloft van Kana', waar Piet zorgde voor de vermenigvuldiging van de wijn. Toen ik tot predikant werd bevestigd, heeft hij mij, samen met veel Amsterdamse predikanten, de handen opgelegd. Jaren later, toen hij zijn studie in Bovendonk voltooid had, mocht ik bij zijn priesterwijding in Haarlem zijn. De handoplegging zat er niet meer in, maar wel mocht ik uit zijn handen het lichaam en bloed van Christus ontvangen. Enkele jaren voordat Piet stierf maakten we samen nog een reis door Noord-Frankrijk, langs de monumenten en begraafplaatsen van de 1^e Wereldoorlog. En in een simpel kapelletjes vierden we met een tiental mensen samen de Eucharistie. Wat mis ik in het huidige oecumenische klimaat die vanzelfsprekendheid van de oecumene, die ik in OZ100 met volle teugen heb ingeademd! Ik hoop dat OZ100 als oecumenische broedplaats en diaconaal laboratorium ook in de toekomst een plaats van verademing mag blijven voor velen.

Gebed

Het overlijden van Piet Lindner in 2003 betekende dat ik een gabber en vriend verloor. Het is een verlies dat ik nog regelmatig voel. Het was zijn wens dat ik een gebedsintentie zou uitspreken tijdens de opstandingsviering voor zijn begrafenis. Ik sluit mijn bijdrage met de tekst die ik toen uitsprak af.

Barmhartige God,
onze Vader in Christus Jezus,
Gij die ons bestaan gewild hebt
ons bij onze naam roept,
wij danken U dat wij broeder Piet in ons midden mochten hebben,
zo'n intens levend mens, oliemannetje in uw familia Dei.
Velen wist hij te enthousiasmeren, te betrekken bij het visioen van
een geheelde schepping, waar niemand meer zal zeggen:
Ik heb geen mens.
Tegelijk was hij zich maar al te zeer bewust dat wij mensen
tekort schieten: door traagheid en zonde, door onze beperkingen.
Maar vrolijk heeft hij zich steeds toevertrouwd aan uw barmhartigheid,
en anderen daar bij bepaald.
Wil hem dan ook nu in uw ontferming aannemen en een hoekje geven
in uw hemel, waar hij schuilen kan.
Een plaats waar de butsen en littekens
van het leven geheeld worden.
Een plaats om uw lof te zingen en zich eindeloos te verheugen.
Zo bidden wij.

Rob van Essen was jarenlang betrokken bij OZ100 als vriend, voorganger in de Joriskapel en bestuurslid.

Piet Lindner gaf mede leiding aan de 'Dienst der genezing' in de Amsterdamse Javastraat en was lid van de Nederlandse Lucasorde.

Bron:

Geschreven voor 'Kajuitnieuws', bij het 50-jarig jubileum (2005) van 'Spe Gaudentes' (Oude Zijds 100) in Amsterdam.